

A kétnyelvű színész

Az ifjú direktor erős kötődése Pécshez, a horvátsághoz és a színházhoz megkérdőjelezhetetlen. A Mecsekalján született 1977-ben, és az egyetemi éveit leszámítva azóta is itt él. Az ezredfordulón frissen végzett színészként a Pécsi Nemzeti Színházhoz szerződött, bár a diplomáján a Zágrábi Színművészeti Egyetem pecsétje díszel. Apai ágon magyarországi bunyevácok a felmenői. Anyai nagymamája is horvát volt, meg egy kicsit sváb is, nagypapája pedig egészen bolgár. Így elmondható, hogy a színpadon kétnyelvű művész alpból több nyelvet beszélve nőtt fel. Ám a legerősebb kapocs a fenn említett háromsághoz mégis az édesapa, Vidákovics Antal koreográfus, színházművész, a Pécsi Horvát Színház alapító igazgatója. Tőle kapta identitástudatát, a horvát nyelv szerzetét, a színház iránti vonzódását.

Vidákovics Szláven tizenöt éves korától számos szerepet, döntően főszerepet játszott a Pécsi Horvát Színház produkcióiban. A művészi munka mellett 2008 januárjától a színház művészeti tanácsának vezetője lett, mígnem 2009-ben megpályázta és elnyerte a Pécsi Horvát Színház igazgatói posztját.

– *Nem könnyű örökség ez a feladat, hiszen atyád magasra tette a lécet. Gondolom, az ő biztatása is erőt adott ahhoz, hogy ringbe szállj.*

– Feltétlenül szükségem volt arra, hogy apám támogassa a tervemet. Persze tudni kell, hogy ennek a színháznak a sorsa már a kezdetektől, személyes és szakmai okokból is a szívügyem. Nem hagyhattam, hagyhatom, hogy károsodjon, netán tönkremenjen az, amit apám felépített. Küzdelmes út vezetett az álmai megvalósulásához. A Pécsi Horvát Színházat ugyanis nem a „fensőbbség” hozta létre, hanem egy alulról jövő civil kezdeményezés ért célba. Apámnak nem egy jól megtámogatott intézmény igazgatói székét kellett elfoglalnia, hanem rengeteg falat kellett ledöntenie, nagyhangú ellenzót meg- és „legyőznie”. Persze ez nem egy magányos harcok küzdelme volt – és ezt ő hangoztatja leginkább –, hiszen pécsi és horvátországi értelmiségiek is mellé álltak, és így megtörtént a színház meghódítása. Ám csak eztán jött a neheze: a közönség meghódítása. Talán ebben az egy mondatban megfogalmazható az első tíz év törekvése. Annál is inkább, mert ha a nagyérdemű megszereti, igényli az előadásainkat, a fenntartók, támogatók is eredményesebben meggyőzhetőek a színház létjogosultságáról. Elértük, hogy a Bácskától Szombathelyig nyúló terület horvátok lakta településein örömmel, szeretettel látnak bennünket. Ennek érdekében eleinte elsősorban könnyebben befogadható népszínműveket, vígjátékokat utaztattunk, hisz a falvak lakói ritkán vagy sohasem láttak színházat, főleg nem olyat, amelyben az anyanyelvükön szólalnak meg a színészek. Arról nem is beszélve, hogy ezeket az előadásokat a horvát folklór elemei gazdagították, fokozva ezzel az identitástudatot is. És tán még ennél is fontosabb volt már a kezdetektől, hogy izgalmas, érdekes produkciókkal kedveskedjünk a gyerekeknek, mert így az anyanyelvük napi használatára ösztönözzük őket, egyúttal színházba járó, értő nézőt nevelünk belőlük. Természetesen a mi színházunkra is jellemző a műfaji sokszínűség. Az évek múltával egyre több klasszikus darab, valamint kortárs szerző műve került színre és épült be a tájelőadások sorába is.

– Kiemelten fontos, hogy a horvátság kulturális igényének kielégítése mellett az intézmény Pécs város művészeti életének szerves részévé vált, hisz magyar nyelvű előadások és a társművészetek is otthonra leltek az Anna utcában.

– Ez is a színház megismertetését, elfogadtatását, létjogosultságának megerősítését szolgálja. A belterjesség, az egyfajta kisebbségi öntudat mozgatta szűklátókörűség ugyanis nem vezet sehova. Nagyon lényegesnek tartom, hogy már az első tíz évben is voltak előadások, amelyeket magyarul is eljátszottunk. Terveim szerint a jövőben még nagyobb hangsúlyt kap a kétnyelvűség, mert ezzel népszerűsíthetjük mindkét ország kortárs drámaidomát is. A horvát darabokat magyarul játszanánk Magyarországon, a magyarokat horvátul Horvátországban. Sőt, az lenne a legszebb, ha ezek a művek kétnyelvű kötetekben olvashatók is lennének. Ezzel a darabok továbbélését is elősegítenénk, hisz más színházak is felfedezhetnék, bemutathatnák azokat.

– Figyelemre méltó terv, melynek megvalósítását segíti, hogy a színházat Horvátországban is ismerik, és számos kiváló horvátországi művész vesz részt a munkákban.

– Örömteli eredmény, hogy az elmúlt húsz év alatt szinte minden jelentős horvátországi fesztiválra rendszeresen meghívunk bennünket. Horvátországon kívül minden alkalommal számolnak velünk a mostari Horvát Fesztivál, valamint a tuzlai és a ljubjanai Nemzetközi Színházi Fesztivál szervezői is. Idén pedig meghívást kaptunk Szerbiába, a kikindai Színházi Fesztiválra, ahol zömében szerb társulatok lépnek fel, de alkalmanként vendégül látnak egy-egy külföldi színházat is. Ebben az évben ránk, egy magyarországi horvát színházra esett a választásuk. Nagyon fontos esemény ez, hiszen csak a kultúra, a művészet erejével lehet lebontani azokat a gátakat, amelyeket a politika felépített. Tény, hogy nekünk elsősorban ezek a külhoni alkalmak jelentik a szakmai megmérettetést. Magyarországon eddig csupán a budapesti Országos Nemzetiségi Színházi Fesztiválon volt lehetőségünk bizonyítani.

– A Pécsi Horvát Színházra jellemző a nyitottság, ami persze létérdeke is, de szerencsére ezt értékeli a horvátországi és a magyarországi színházak és művészek egyaránt, hisz számos koprodukciós munkában vállaltak nálatok szerepet.

– Valóban, egyedül nem megy, vagy ha igen, nehezen. Ezért az apám által felépített kapcsolatrendszer ápolása és bővítése kiemelten jelentős feladatomban. Természetesen továbbra is partnerként számítunk a Pécsi Tudományegyetem Horvát Tanszékére, a Horvát Tudományos Egyesületre, a Miroslav Krleža Horvát Gimnáziumra.

– A színház és a közönség meghódítása megtörtént, a folyamatos működés területén sincs baj, de mi a helyzet a már a kezdetektől vizionált állandó társulattal, illetve a négy-öt éve élő bővítési tervvel?

– A társulat létrehozására szinte semmi esély ebben a gazdasági helyzetben. Manapság a státusokat nem adják a színházaknak, hanem inkább elveszik tőlük. Így marad az eddigi gyakorlat: szerepre, feladatra szerződtejük a művészeket. De nem adom fel. Négy esztendeig már működött nálunk egy stúdió az én vezetésemmel, melyben horvát anyanyelvű fiatalok kaptak képzést a színházi lét több területével, főleg a színészmesterséggel és a színpadi mozgással

kapcsolatban. Ezt szeretném újraindítani úgy, hogy az eszéki Színművészeti Egyetem tanárait kérem fel kurzusok tartására, azzal a nem titkolt céllal, hogy a legügyesebb résztvevők bekerülhetnének az eszéki egyetemre, és diplomásként akár a majdani Pécsi Horvát Színház művészei is lehetnének. Még akkor is, ha a jövőben sem lesz társulat. Pedig egy hat-tíz fős csapat hosszú távon szakmai és gazdasági szempontok szerint is hasznos lenne. A bővítés 2006 óta húzódik. Akkor a két állam megállapodott a színház új, korszerű részének megépítéséről. Ennek jegyében Zágráb megvette a szomszédságunkban lévő pécsi telket, és finanszírozta az épület tervezését, valamint az építkezés engedélyeztetését. A munkálatok beindításával kapcsolatban azonban az ígéretesen kívül nem történt semmi. Tárgyaltam az akkori kultuszminiszterrel, Božo Biškupić-tal és Ivo Josipović köztársasági elnök úrral, akik megígérték, hogy minden alkalommal lobbizni fognak a magyar partnereiknél. Itt tartunk. Ha 2014-ig nem kezdődnek meg a munkálatok, az egész engedélyezési procedúrát előlről kell kezdeni. Azt remélem, hogy addig kiírnak olyan uniós pályázatot, amely számunkra megoldást jelenthet, ha az önrészt elő tudjuk teremteni. De hát a városnak nincs pénze, és a jelek szerint a kormányzat sem fog erre áldozni.

– *A Pécsi Horvát Színház sohasem dúskált a pénzben. Egy kisebb csoda, hogy működik, sőt közel húsz éve gondoskodik arról, hogy Pécsen nyaranta se legyen színházi uborkaszegény.*

– A horvát tagozat 1992-ben csupán néhány millió forintot kapott. A színház önállósulásakor, 1995-ben húszmillióból lehetett gazdálkodni. Történetünk második tíz évének kezdetére ez a pénz a duplájára nőtt, de anyagi biztonságról sajnos nem beszélhettünk, mert nem kerültünk be a költségvetési automatizmus rendszerébe, hanem egy a kisebbségi színházak számára kreált alaphoz kellett minden évben újra pályázni. Ennek ellenére évente legalább négy bemutatót és több mint száz előadást abszolváltunk. Aztán 2010-re végre sikerült elérnünk, hogy bekerüljünk a színházak automatikus költségvetési rendszerébe – aminek azért is nagyon örültem, mert édesapám rengeteget küzdött érte. A jelentős megszorítások ellenére ez egyfajta biztonságot jelent, illetve jelentett, mert 2013-tól megszűnik ez a rendszer. Az új előadó-művészeti törvény szerint három kategóriába sorolják a színházakat: az elsőben a nemzeti, a másodikban a kiemelt intézmények szerepelnek, a harmadikban pedig mind, az előbbiekhöz nem tartozók – így a nemzetiségi, az alternatív és a szabadtéri színházak is. Ez eléggé kilátástalan helyzetet teremt. Arról nem is beszélve, hogy az idén már 30%-os volt az elvonás. De nem adjuk fel! Sőt, mindent meg fogok tenni, hogy az általunk üzemeltett Pécsi Nyári Színháznak továbbra is legyen létjogosultsága, és elérje a nyolcvanas években Eck Imre, Bagossy László és Vidákovics Antal nevével fémjelzett nívót és az ezzel járó elismertséget.

A Pécsi Horvát Színháznak pedig ezentúl még inkább a város és a régió szellemi életének szerves, meghatározó elemeként kell működnie, közös nevezőre hozva ezzel az itt élő népeket és kultúrákat.

Juhász László